

Door de uitvinding der boekdrukkunst in verband met de herleving der klassieke studiën, de uitbreiding van het onderwijs, de toenemende welvaart der burgerij, de ontdekking van nieuwe werelddeelen en het steeds toenemende wereldverkeer, de kerkhervorming en het krachtig opbloeiende nationale bewustzijn, ontstaat een stroom van literatuur, zooals de oudheid nooit gekend heeft. Sedert den tijd der Fransche revolutie trad echter die stroom geheel buiten zijne natuurlijke oevers en werd eene veelszins verwoestende macht.

Thans is er bijna geen dagblad, dat niet zijn feuilleton heeft, geen weekblad of tijdschrift, dat niet in proza of poëzie zijne literarische bijdrage biedt. De schooljongen smokkelt zijn roman tusschen de leerboeken zijne werkkamer binnen. Menig student zit ijverig in de boeken, maar mijnheer „studeert” ’t liefst de nieuwe en nieuwste literatuur, die veel interessanter is dan de oudere. Het juffertje, dat van het „atelier” komt, loopt even bij de leesbibliotheek aan, om den uitgelezen roman voor een nieuwen te wisselen. De „ontwikkelde heeren en dames” lezen zoo ongeveer iedere week hunne Fransche, Duitsche of Engelsche romans of ook eenen Hollandschen, wanneer hij den naam heeft van „beelderig”, „artistiek” of „pikant” te zijn.

Literatuur, die „gewild” is, gaat thans niet in duizenden, maar in tienduizenden, ja honderdduizenden exemplaren de wereld in. Om van de Fransche romans niet eens te spreken, herinner ik alleen dat van WEBER’S Dreizehnlinden in 22 jaar 96 drukken verschenen, dat VON SCHEFFELS Trompeter von Säckingen in 46 jaar 245 maal herdrukt is, de nadrukken nog buiten rekening gelaten; zelfs zijn zwaardere roman Ekkehard beleefde in ruim 40 jaar 176 oplagen.

Wie nu daarbij nog overweegt, dat er geen terrein des levens is: religieus, ethisch, sociaal of politiek; geen gebied van kunst en wetenschap, dat niet in epos of lyriek, in roman of drama onderwerp van behandeling is geweest: die zal erkennen dat eene zoo veelzijdige en krachtige uiting van den menschelijken geest niet alleen in hare uiterlijke geschiedenis, maar ook in haar innerlijk wezen een voorwerp van studie voor de wetenschap verdient te zijn. Een verschijnsel dat onder alle beschaafde volken, in alle tijden zich vertoont en bij alle verscheidenheid toch steeds een eigen karakter draagt, moet een oorzaak, een

grond he
het uit c
het zich
Over he
tot U te

Eer ik
het begi
omvang

Wann
de in wo
tijd”,⁶⁾
bruikbaar
Wannee
het eers
ratuur i
literatu
der Mid
ratuur s
Wie da
den nie
ten, die

Het l
eene ku
kunstwe
boek de
de stijl
Land v
althans
ging, ru
plaats.
geschie
tasie v

Meer
wil en
richting
sporen
der wo
niet vri
de pha